

УДК 343.7(477)

DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2025.23.334342>

Т. С. Любченко,

здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри кримінального
права Національної академії
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПОКАРАННЯ ЗА УМИСНЕ ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА ЗАХИСНИКА ЧИ ПРЕДСТАВНИКА ОСОБИ

Стаття присвячена визначенню особливостей покарання за умисне знищення або пошкодження майна, що належить захиснику чи представнику особи або їх близьким родичам, у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги.

Вказано на залежність ефективності протидії злочинності та можливостей впливу кримінально-правових санкцій. Констатовано недопустимість посилення лише на встановлений в нормах Кримінального кодексу України вичерпний перелік видів кримінальних правопорушень та покарань, що призначаються за їх вчинення. Доводиться необхідність застосування науково обґрунтованих, взаємозумовлених, таких, що відповідають тяжкості кримінального правопорушення й особі винного, кримінально-правових санкцій. Порівняння санкцій ст. 399 Кримінального кодексу України та санкцій суміжних норм, диспозиції яких містять конкретизуючі ознаки, що підвищують ступінь суспільної небезпеки передбачених ними кримінальних правопорушень, свідчить про те, що санкції між собою не уніфіковані, що є порушенням розроблених вимог щодо їх побудови.

Акцентовано увагу на відсутності обґрунтування принципів окреслення санкцій і вибору покарань, які їх наповнюють. З метою дотримання єдності законодавчої техніки під час конструювання кримінально-правових санкцій та їх уніфікації, запропоновано ряд змін щодо удосконалення аналізованих санкцій шляхом зміни таких видів покарань, як штраф, пробаційного нагляду, обмеження та позбавлення волі.

Враховуючи необхідність і доцільність дотримання принципу справедливості під час призначення покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 399 Кримінального кодексу України, доведена нагальна потреба внесення змін і доповнень до санкцій зазначеного кримінального правопорушення.

Ключові слова: *умисне знищення або пошкодження майна; захисник чи представник особи або їх близькі родичі; діяльність, пов'язана з наданням правової допомоги; кримінальна відповідальність; кримінальне правопорушення; покарання; штраф; пробаційний нагляд; обмеження волі; позбавлення волі.*

Постановка проблеми. Законодавче визначення покарання сформульоване в ч. 1 ст. 50 Кримінального кодексу України (далі – КК), відповідно до положень якої покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого¹.

Питання про покарання за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи (ст. 399 КК) неможливо вивчати без дослідження санкцій даної норми. Також слід відстежити співвідношення санкцій даного кримінального правопорушення із санкціями інших діянь, що посягають на аналогічні об'єкти і є суміжними до правопорушення, передбаченого ст. 399 КК. Крім того, неможливо оминати санкції загальної норми – ст. 194 КК. Проведений аналіз надасть можливість виділити відмінності санкцій зазначених діянь і буде підґрунтям для формування пропозицій щодо їх вдосконалення.

Для того, щоб санкції виконували свої функції, вони мають відповідати встановленим вимогам, а саме – відповідати суспільній небезпеці діяння і поширеності кримінальних правопорушень певного виду, бути узгодженими з санкціями за вчинення інших близьких за видом і характером кримінальних правопорушень, передбачати можливість індивідуалізації покарання з урахуванням можливих варіантів учинення кримінального правопорушення в реальності². Вводячи до структури КК нову кримінально-правову норму, законодавець або взагалі не обґрунтовує окреслення санкцій і вибір покарань, які їх наповнюють, або визначає їх, порівнюючи зі санкціями інших норм КК, що передбачають відповідальність за схожі чи суміжні кримінальні правопорушення. Тому правильною є думка, що для санкцій кримінально-правових норм характерні ті ж вимоги, що пред'являються і до загальних

¹ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

² Тичина Т. Є. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність захисника: дис. ... докт. філософії: 081 Право. Харків, 2021. С. 207.

принципів кримінального права: індивідуалізації, справедливості, доцільності³.

Стан дослідження. Серед дослідників, які займалися питаннями покарання та кримінально-правової охорони правосуддя, слід зазначити таких, як Є. М. Блажівський, О. О. Книженко, Г. В. Логвинський, Т. С. Лосич, Н. А. Орловська, Л. М. Палюх, Т. І. Слущка, В. В. Сміх, Т. Є. Тичина, М. В. Шепітько. Не дивлячись на те, що праці вказаних учених мають наукову і практичну цінність, чимало питань, пов'язаних з покаранням за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 399 КК, залишились дискусійними. Зазначене свідчить про актуальність дослідження проблематики покарання за умисне знищення або пошкодження майна, що належить захиснику чи представнику особи або їх близьким родичам, у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги.

Метою статті є визначення особливостей покарання за умисне знищення або пошкодження майна, що належить захиснику чи представнику особи або їх близьким родичам, у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про покарання за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи (ст. 399 КК), ми не можемо обійти покарання за суміжні кримінальні правопорушення, пов'язані зі знищенням чи пошкодженням майна. Такими є ст. 194 «Умисне знищення або пошкодження майна» (загальна норма) та ст. 347 «Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця», ст. 347⁻¹ «Умисне знищення або пошкодження майна журналіста», ст. 352 «Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок», ст. 378

³ Книженко О. Реалізація принципів законності та справедливості при встановленні санкцій у кримінальному праві. *Наше право*. 2010. № 4. Ч. 2. С. 121; Орловская Н. А. Основания и принципы построения уголовно-правовых санкций: монография. Одесса: Юридическая литература, 2011. С. 468.

«Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного» КК (спеціальні норми). Це норми, якими передбачено кримінальну відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна стосовно різних категорій осіб у зв'язку з виконанням ними певних обов'язків.

Як випливає з аналізу санкцій вказаних норм, вони містять такі види покарань:

- штраф від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробаційний нагляд на строк до трьох років, або обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на той самий строк (ч. 1 ст. 399 КК);
- позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років – у разі вчинення діяння шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнебезпечним способом або при заподіянні шкоди в особливо великих розмірах (ч. 2 ст. 399 КК);
- позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років – у випадках спричинення загибелі людей, завдання їм тяжких тілесних ушкоджень чи настання інших тяжких наслідків (ч. 3 ст. 399 КК).

При цьому, загальна норма, ст. 194 КК, містить такі санкції: штраф від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин, або виправні роботи на строк до двох років, або обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на той самий строк (ч. 1 ст. 194 КК); позбавлення волі на строк від трьох до десяти років у випадку вчинення діяння шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнебезпечним способом, або при заподіянні майнової шкоди в особливо великих розмірах, або у разі спричинення загибелі людей чи інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 194 КК).

У санкціях статей ст. 347 та ст. 347-1 КК передбачено покарання у вигляді: штрафу від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних

мінімумів доходів громадян або пробаційного нагляду на строк до п'яти років, або обмеження волі на той самий строк (ч. 1 ст. 347, 347-1 КК); позбавлення волі на строк від шести до п'ятнадцяти років при вчиненні діяння шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом чи заподіянні загибелі людей чи інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 347, 347-1 КК).

Санкції ст. 352 КК передбачають: штраф від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробаційний нагляд на строк до чотирьох років, або позбавлення волі на той самий строк – при вчиненні основного складу кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 352 КК); позбавлення волі на строк від п'яти до дванадцяти років – у разі вчинення діяння шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або у разі спричинення загибелі людей чи настанні інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 352 КК).

У санкціях ст. 378 КК містяться пробаційний нагляд на строк до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк (ч. 1 ст. 378 КК) та позбавлення волі на строк від шести до п'ятнадцяти років – при вчиненні діяння шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або при спричиненні загибелі людей чи настанні інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 378 КК).

Узагальнюючи викладене, було встановлено, що основні склади вказаних кримінальних правопорушень передбачають такі варіації санкцій:

- штраф від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин, або виправні роботи на строк до двох років, або обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на той самий строк (ч. 1 ст. 194 КК);
- штраф від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробаційний нагляд на строк до п'яти років, або обмеження волі на той самий строк (ч. 1 ст. 347 КК);

- штраф від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробаційний нагляд на строк до чотирьох років, або позбавлення волі на той самий строк – при вчиненні основного складу кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 352 КК);
- пробаційний нагляд на строк до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк (ч. 1 ст. 378 КК);
- штраф від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробаційний нагляд на строк до трьох років, або обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на той самий строк (ч. 1 ст. 399 КК).

Кваліфіковані склади передбачають такі види поєднання покарань:

- позбавлення волі на строк від трьох до десяти років у випадку вчинення діяння шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом, або при заподіянні майнової шкоди в особливо великих розмірах, або у разі спричинення загибелі людей чи інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 194 КК);
- позбавлення волі на строк від шести до п'ятнадцяти років при вчиненні діяння шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом чи заподіянні загибелі людей чи інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 347, 347-1 КК);
- позбавлення волі на строк від п'яти до дванадцяти років – у разі вчинення діяння шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або у разі спричинення загибелі людей чи настанні інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 352 КК);
- позбавлення волі на строк від шести до п'ятнадцяти років – при вчиненні діяння шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або при спричиненні загибелі людей чи настанні інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 378 КК);

- позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років – у разі вчинення діяння шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом або при заподіянні шкоди в особливо великих розмірах (ч. 2 ст. 399 КК).

З усіх наведених норм лише одна має особливо кваліфікований склад, санкція якого містить покарання у вигляді позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років – у випадках спричинення загибелі людей, завдання їм тяжких тілесних ушкоджень чи настання інших тяжких наслідків (ч. 3 ст. 399 КК).

Таким чином, при порівнянні санкцій зазначених норм прослідковується досить невтішна ситуація: види та розміри покарань не збігаються. При чому, перші частини вказаних норм свідчать про те, що санкції статей, які передбачають відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна різних осіб у зв'язку з виконанням певної діяльності, практично у всіх випадках є значно суворішими, ніж у санкції ч. 1 ст. 194 КК.

Штраф як основне покарання в основних складах умисного знищення чи пошкодження майна має такі варіації: від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1 ст. 194, ч. 1 ст. 347, 347-1 КК); від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1 ст. 352 КК); від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1 ст. 399 КК). При цьому виявлено, що в одній санкції (у ст. 378 КК) основний склад кримінального правопорушення не передбачає покарання у вигляді штрафу. Така ситуація є необґрунтованою і нелогічною, адже ступінь суспільної небезпеки діянь, визначених у ч. 1 ст. 347, 347-1, 352, 399 КК, та правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 378 КК, практично однаковий.

Громадські роботи як альтернативний вид покарання передбачається лише в одній санкції – у ст. 194 КК на строк від ста двадцяти до двохсот

сорока годин. Також лише санкція ч. 1 ст. 194 КК передбачає покарання у вигляді виправних робіт на строк до двох років.

Натомість у санкціях ст. 194 відсутнє покарання у вигляді пробаційного нагляду, яке широко присутнє у різних варіаціях у санкціях вказаних норм: до трьох років (ч. 1 ст. 399 КК); до чотирьох років (ч. 1 ст. 352 КК); до п'яти років (ч. 1 ст. 347, ч. 1 ст. 347-1 КК, ч. 1 ст. 378 КК).

Обмеження волі також представлено в аналізованих санкціях у таких варіаціях: до трьох років (ч. 1 ст. 194 КК, ч. 1 ст. 399 КК); до п'яти років (ч. 1 ст. 347, 347-1 КК). Обмеження волі відсутнє у санкціях статей 352, 378 КК.

Позбавлення волі передбачається на строк до трьох років (ч. 1 ст. 194 КК, ч. 1 ст. 399 КК); до чотирьох років (ч. 1 ст. 352 КК); до п'яти років (ч. 1 ст. 378 КК). Позбавлення волі відсутнє у санкціях ч. 1 ст. 347, 347-1 КК. Отже, що стосується розмірів позбавлення волі, то тут також наявні суттєві відмінності.

За узагальненнями, проведеними Т. Є. Тичиною, спеціальними правилами побудови кримінально-правових санкцій є:

1) варіативність санкцій не повинна бути занадто великою, альтернативна санкція має передбачати не більше трьох видів покарань, закріплених у КК (крім санкцій статей, що передбачають відповідальність за проступки);

2) санкції за різні кримінальні правопорушення мусять бути співмірними залежно від тяжкості кримінального правопорушення, важливості об'єкта посягання, рівня суспільної небезпеки;

3) однакові за рівнем суспільної небезпеки кримінальні правопорушення повинні передбачати приблизно однакове покарання. І навпаки – різні за ступенем суспільної небезпеки кримінальні правопорушення не повинні передбачати однакові покарання;

4) мінімальна межа санкції за кваліфіковане правопорушення не повинна «заходити» за максимальну межу покарання, встановленого за основне (некваліфіковане) діяння⁴.

При застосуванні наведених правил до санкцій, якими визначено межі кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, приходимо до висновків, що не всі наведені вимоги і рекомендації витримані законодавцем.

Так, аналіз санкцій ст. 399 КК призводить до висновку, альтернативність санкції простежується лише у ч. 1 ст. 399 КК; забезпечено поступовий і помірний перехід ступеню зростання караності, мінімальні межі санкцій ст. 399 КК не перетинаються між собою. Але для санкції даної норми не характерні додаткові види покарання. Крім того, спостерігається ситуація, коли в межах однієї санкції (ч. 1 ст. 399 КК) два різні за ступенем тяжкості і суворості покарання (обмеження та позбавлення волі) передбачаються в ідентичних межах. У порівнянні з санкціями, які забезпечують межі кримінальної відповідальності за інші суміжні кримінальні правопорушення, пов'язані зі знищенням чи пошкодженням майна спеціальних потерпілих, санкції ст. 399 КК є менш суворими.

Отже, штраф у санкціях аналізованих норм має надзвичайно великі межі – фактично від п'ятдесяти (ч. 1 ст. 399 КК) до чотирьох тисяч НМДГ (ч. 1 ст. 194, ч. 1 ст. 347, 347-1 КК). Причому, максимальний розмір штрафу характерний як для загальної норми, кримінальна відповідальність за якою настає у випадку заподіяння шкоди у великому розмірі (більше 250 НМДГ), так і для спеціальної (ч. 1 ст. 347, 347-1 КК), де розмір шкоди значення не має. Тому пропонується, враховуючи принцип справедливості, передбачити у вказаній санкції основне покарання у вигляді штрафу в розмірі від однієї до двох тисяч НМДГ.

⁴ Тичина Т. Є. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність захисника: дис. ... докт. філософії: 081 Право. Харків, 2021. С. 208.

Покарання у вигляді пробаційного нагляду у суміжних діяннях, як зазначалося вище, також має найрізноманітніші форми прояву: від трьох (ч. 1 ст. 399 КК) до п'яти років (ч. 1 ст. 347, ч. 1 ст. 347-1 КК, ч. 1 ст. 378 КК). З метою уніфікації кримінально-правових санкцій пропонується встановити строк пробаційного нагляду у санкції ч. 1 ст. 399 КК до п'яти років.

Обмеження волі, як і пробаційний нагляд, представлено в аналізованих санкціях у варіаціях від трьох (ч. 1 ст. 194 КК, ч. 1 ст. 399 КК) до п'яти років (ч. 1 ст. 347, 347-1 КК). Зважаючи на те, що покарання у вигляді пробаційного нагляду фактично є альтернативою обмеженню волі, з метою уніфікації кримінально-правових санкцій пропонується встановити строк обмеження волі у санкції ч. 1 ст. 399 КК до п'яти років.

У чинній санкції ч. 1 ст. 399 КК за вчинення одного й того самого діяння ми можемо спостерігати недопустиму ситуацію: різні за ступенем тяжкості покарання (пробаційний нагляд, обмеження та позбавлення волі) пропонується застосовувати в однаковому розмірі (до трьох років). Тобто, законодавець в одній санкції пропонує карати винну особу однаковими строками відбування різних за ступенем тяжкості покарань. На наш погляд, така ситуація є абсурдною, нелогічною, такою, що порушує дію принципу справедливості, так як не можна передбачати різні за ступенем тяжкості покарання в однакових межах в одній кримінально-правовій санкції. Тому, на відміну від пропозиції про збільшення до п'яти років покарання у вигляді пробаційного нагляду та обмеження волі, строк покарання у вигляді позбавлення волі пропонується залишити в чинній редакції – до трьох років.

Щодо кваліфікованих складів вказаних правопорушень слід зазначити, що майже всі вони (ч. 2 ст. 194, ч. 2 ст. 347, ч. 2 ст. 347-1, ч. 2 ст. 352, ч. 2 ст. 378 КК) містять такі ідентичні кваліфікуючі ознаки: вчинення діяння шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, а також заподіяння загибелі людей чи інших тяжких наслідків, окрім ч. 2 ст. 194 КК, де кваліфікуючою ознакою вважається також заподіяння майнової шкоди в

особливо великих розмірах. Всі ці санкції є безальтернативними, так як передбачають лише один вид покарання у вигляді позбавлення волі, але у різних варіаціях: від трьох до десяти років (ч. 2 ст. 194 КК); від шести до п'ятнадцяти років (ч. 2 ст. 347, 347-1 КК); від п'яти до дванадцяти років (ч. 2 ст. 352 КК); від шести до п'ятнадцяти років (ч. 2 ст. 378 КК). Як видно з наведеного, фактичне встановлення інтервалу між нижчими і верхніми межами покарання у вигляді позбавлення волі не обумовлюється ніякими закономірностями, і здійснюються фактично абияк⁵.

Санкції ч. 2 і ч. 3 аналізованої норми не «вписуються» у вказану картину через особливу побудову кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак: у аналізованій нами статті кваліфікуюча ознака не передбачає загибель людей чи настання інших тяжких наслідків та заподіяння шкоди в особливо великих розмірах (ч. 2 ст. 399 КК). При цьому покарання у вигляді позбавлення волі передбачається у розмірі від п'яти до восьми років.

Отже, при різному визначенні кваліфікуючих ознак ми маємо різні кримінально-правові санкції і змушені знову констатувати порушення логіки їх конструювання. При цьому заслуговує на увагу та схвалення законодавча побудова кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак у ст. 399 КК: наслідки у вигляді загибелі людей, завдання їм тяжких тілесних ушкоджень чи настання інших тяжких наслідків, на відміну від вищевказаних норм, не розпорошені у статті, а визнані суто як особливо кваліфікуючі.

Так як пропонується встановлення верхньої межі покарання у вигляді позбавлення волі у ч. 1 ст. 399 КК до трьох років, логічно, що санкція кваліфікуючої норми (ч. 2 ст. 399 КК) повинна починатися з цього строку, з трьох, а не з п'яти (як зазначено у чинній редакції) років. Зважаючи на поширеність в теорії кримінального права пропозицій про необхідність запровадження так званих «типових санкцій», що охоплювали б класичні

⁵ Голубош В. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої (статті 262, 263, 263-1, 264 КК України): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2019. С. 201.

схеми поєднання не лише типових покарань, а і їх об'єднання з іншими основними видами покарання і запровадження їх в якості наскрізних категорій у кримінальному законодавстві⁶, вважаємо доцільним прислухатися до них. Вважаємо за необхідне зменшити ступінь тяжкості правопорушення, передбаченого у ч. 2 ст. 399 КК і передбачити за його вчинення покарання у вигляді позбавлення волі у розмірі від трьох до восьми років. Крім того, законодавчо визначаючи види покарання та розміри їх санкцій, слід враховувати вимоги принципу економії репресії, сутність якого полягає у тому, що суд, призначаючи покарання до особи, винної у вчиненні суспільно небезпечного діяння, повинен застосовувати такий вид покарання і в такому розмірі, які б при мінімальній репресії давали максимальну «віддачу», а саме максимально наближався до реалізації мети, яку переслідує покарання⁷.

Особливо кваліфікований склад аналізованого кримінального правопорушення, санкція якого містить покарання у вигляді позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років – у випадках спричинення загибелі людей, завдання їм тяжких тілесних ушкоджень чи настання інших тяжких наслідків (ч. 3 ст. 399 КК), звертає увагу великою різницею між мінімальною та максимальною межами покарання у вигляді позбавлення волі. Вважаємо доцільним зменшити верхню межу вказаного покарання з п'ятнадцяти до дванадцяти років. Дана пропозиція сприятиме уніфікації кримінально-правової санкції в межах ст. 399 КК.

Отже, порівняння санкцій спеціальної норми про відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи (ст. 399 КК) із санкціями суміжних норм (ст. 347, ст. 347-1, ст. 352, ст. 378 КК), диспозиції яких містять конкретизуючі ознаки, що підвищують ступінь суспільної небезпеки передбачених ними кримінальних

⁶ Орловська Н. А. Санкції кримінально-правових норм: засади та принципи формування: автореф....докт. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2012. С. 24.

⁷ Махінчук В. Принцип економії репресії у новому Кримінальному кодексі України – важлива запорука адекватності покарання. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 11. С. 70.

правопорушень, та загальної норми (ст. 194 КК), свідчить про те, що санкції зазначених спеціальних норм є менш суворими порівняно із санкцією загальної норми та взагалі не уніфікованими, що не відповідає розробленим у науці кримінального права вимогам до побудови санкцій.

Висновок. Як бачимо, існує суттєва відмінність між видами покарання за вказані кримінальні правопорушення, що свідчить про неоднозначність підходу законодавця при побудові санкцій досліджуваних норм КК. Така позиція законодавця, яка виражається у різному підході до встановлення виду та розміру покарання за умисне знищення або пошкодження майна різних осіб, є нелогічною і потребує вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Тичина Т. Є. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність захисника: дис. ... докт. філософії: 081 Право. Харків, 2021. 257 с.
3. Книженко О. Реалізація принципів законності та справедливості при встановленні санкцій у кримінальному праві. *Наше право*. 2010. № 4. Ч. 2. С. 120–123.
4. Орловская Н. А. Основания и принципы построения уголовно-правовых санкций: монография. Одесса: Юридическая литература, 2011. 622 с.
5. Голубош В. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої (статті 262, 263, 263-1, 264 КК України): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2019. 263 с.
6. Орловська Н. А. Санкції кримінально-правових норм: засади та принципи формування: автореф....докт. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2012. 32 с.
7. Махінчук В. Принцип економії репресії у новому Кримінальному кодексі України – важлива запорука адекватності покарання. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 11. С. 69–72.

REFERENCES

1. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Tychyna, T. Ye. (2021). Kryminalna vidpovidalnist za vtruchannia v diialnist zakhysnyka. *PhD Thesis*. Kharkiv. 257 p. [in Ukrainian].

3. Knyzhenko, O. (2010). Realizatsiia pryntsyviv zakonnosti ta spravedlyvosti pry vstanovlenni sanktsii u kryminalnomu pravi. *Nashe pravo*, 4(2), 120–123 [in Ukrainian].
4. Orlovskaiia, N. A. (2011). Osnovanyia y pryntsyry postroenyia uholovno-pravovykh sanktsyi. Odessa: Yurydycheskaia lyteratura. 622 p. [in Russian].
5. Holubosh, V. V. (2019). Kryminalna vidpovidalnist za zlochyny proty hromadskoi bezpeky, predmetom yakykh ye zbroia, boiovi prypasy, vybukhovi rechovyny ta vybukhovi prystroi (statti 262, 263, 263-1, 264 KK Ukrainy). *PhD Thesis*. Kyiv, 263 s. [in Ukrainian].
6. Orlovska, N. A. (2012). Sanktsii kryminalno-pravovykh norm: zasady ta pryntsyry formuvannia. *Extended abstract of doctor's thesis*. Odesa. 32 p. [in Ukrainian].
7. Makhinchuk, V. (2001). Pryntsyry ekonomii represii u novomu Kryminalnomu kodeksi Ukrainy – vazhlyva zaporuka adekvatnosti pokarannia. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 11, 69–72 [in Ukrainian].

Liubchenko T. S. Features of punishment for intentional destruction or damage to property of a defense attorney or representative of a person

The article is devoted to determining the features of punishment for intentional destruction or damage to property belonging to a defense attorney or representative of a person or their close relatives in connection with activities related to the provision of legal assistance.

The dependence of the effectiveness of combating crime and the possibilities of the impact of criminal sanctions is indicated. The inadmissibility of referring only to the exhaustive list of types of criminal offenses and punishments imposed for their commission, established in the norms of the Criminal Code of Ukraine, is stated. The need for the application of scientifically substantiated, mutually conditioned, criminal-legal sanctions that correspond to the severity of the criminal offense and the identity of the perpetrator is proven. A comparison of the sanctions of Article 399 of the Criminal Code of Ukraine and the sanctions of related norms, the provisions of which contain specific features that increase the degree of public danger of the criminal offenses they provide, indicates that the sanctions are not unified among themselves, which is a violation of the developed requirements for their construction.

Attention is focused on the lack of justification for the principles of defining sanctions and the choice of punishments that fill them. In order to maintain the unity of legislative techniques when designing criminal sanctions and their unification, a number of changes are proposed to improve the analyzed sanctions by changing such types of punishments as fines, probation supervision, restriction and imprisonment.

Taking into account the necessity and expediency of observing the principle of justice when imposing punishment for committing an act stipulated in Article

399 of the Criminal Code of Ukraine, an urgent need to make changes and additions to the sanctions for the specified criminal offense has been proven.

Key words: *intentional destruction or damage to property; defense counsel or representative of a person or their close relatives; activity related to the provision of legal aid; criminal liability; criminal offense; punishment; fine; probation supervision; restriction of liberty; imprisonment.*